ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА ОБЩИНА ЕЛЕНА

2024 – 2028 г.

2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ *4*
II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА *4*
III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ *5*
1. Обща характеристика на община Елена 5
2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Елена *7*
3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление в община Елена 9
IV. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО *27*
V.SWOT АНАЛИЗ *32*
VI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ *33*
ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ *37*
VII.СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ *43*
VIII. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ *45*

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ДГС	*Държавно-горско стопанство*
ЗООС	*Закон за опазване на околната среда*
ЗОП	*Закон за обществени поръчки*
ЗП	*Закон за почвите*
ЗРР	*Закон за регионално развитие*
ЗУО	*Закон за управление на отпадъците*
МДК	*Максимално допустими концентрации*
НСИ	*Национален статистически институт*
ПОУПВП	*Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите*
ПУРБ	*План за управление на речните басейни*
ПУРН	*План за управление на риска от наводнения*
РЗИ	*Регионална здравна инспекция*
РИОСВ	*Регионална инспекция по околна среда и водите*
ХВП	*Хранително – вкусова промишленост*

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Географско местоположение на община Елена *6*
Фигура 2 Почвени ресурс в България *9*
Фигура 3 Площи, заети от водоплощна ерозия в България *10*
Фигура 4 Площи в България, заети от ветрова ерозия *11*
Фигура 5 Карта на запасеността на почвата с органично вещество *13*
Фигура 6 Регистрирани свлачища на територията на България към 2018 г. *18*

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2023 – 2028 г.) на община Елена се разработва на основание чл. 26 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г.). Програмата е програмен документ с дефинирани цели, приорити и мерки за практическо приложение на политиките за опазване на почвените ресурси на местно ниво, съобразно Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.). Програмата е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Елена за периода 2024 – 2028 г., съгласно чл. 26 от ЗП.

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (ПОУПВП) на община Елена обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи. Програмата е разработена за период, който да съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2024-2028 г. и е в съответствие с целите и предвижданията на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната стратегическа цел, която се поставя в програмата е: “Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Елена“.

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.

- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ

1. Обща характеристика на община Елена

1.1. Местоположение на община Елена

Община Елена се намира в северна България и е една от 36-те общини в състава на Северен централен район на планиране (СЦР, NUTS 2). СЦР се намира в централната северна част на България и посредством р. Дунав граничи с Република Румъния. Състои от общо 5 области: Габрово, Велико Търново, Русе, Разград и Силистра, като Велико Търново и Габрово заемат неговата югозападна част.

Община Елена попада в обхвата на област Велико Търново, която се състои от 10 общини. Областта заема 4,2% от територията на България като нейната обща площ е 4 662,6 km². Община Елена се намира в югоизточната част на областта и е разположена върху обща площ от 671,389 км² и. Общината заема 14,4% от площта на областта, което я нарежда на 2-ро място спрямо общините, съставляващи област Велико Търново.

Географското положение на община *Карта 1: Област Велико Търново и общините,* Елена е сравнително благоприятно от

от които е съставена гледна точка на свързаността, тъй като през нейната територия преминават частично 4 пътя от Републиканската пътна мрежа с обща дължина 85,7 km.

Община Елена граничи с общини, които попадат в общо 4 различни области. Това са:

- на запад и северозапад – община Велико Търново, област Велико Търново;
- на север – община Златарица, област Велико Търново;
- на североизток – община Антово, област Търговище;
- на югоизток – община Сливен, област Сливен;
- на юг – община Твърдица, област Сливен;
- на югозапад – община Гурково, област Стара Загора.

Фигура 1 Географско местоположение на община Елена

1.2. Климатични характеристики

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична зона. Най-характерните белези на климата тук са топло лято и студена зима, голяма годишна амплитуда на температурата на въздуха, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите и ежегодна, сравнително устойчива снежна покривка. Студената и сравнително суха зима се обуславя от преобладаването на антициклонални обстановки. Лятото е топло със средни юлски температури около 23 °C. При по-интензивни затопляния максималните температури достигат средно 29,1 – 29,6 °C. При преобладаване на малко облачно и слънчево време в условията на слабоподвижен антициклон, температурата на въздуха може да достигне до 42,4 °C. Зимата е най-сухият сезон, със средна сума на валежите 111 мм, с 20% от годишния валеж, което подчертава континенталния характер на климата.

Средногодишната температура на въздуха в района възлиза на +11,5 °C, като на най-топъл е месец юли, когато се наблюдава и най-високата средномесечна температура. Най-високата максимална температура измерена в района е 41,8 °C. Средномесечната минимална температура е 5,3 °C, всички зимни средномесечни температури са положителни с изключение на месец януари.

1.3. Природни ресурси

Водни ресурси

Общината попада в Дунавския район за басейново управление с административен център гр. Плевен, който включва водосборните области на реките Искър, Ерма, Нишава, Огоста и западно от Огоста, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки.

Речната мрежа на територията се определя от водосборите на реките Златаришка, Стара река, Бебровска, Веселина (Джулюница) и Костелска. Изворите, разположени в планинската част, дават началото на по-големите реки: Веселина, Костелска, Мийковска и Бебровска, които са притоци на река Златаришка. Водните течения имат посока юг-север. Речните русла са с големи наклони, вдълбани от ерозионни процеси. Реките са с дъждовноснежно подхранване. Дебитът им е непостоянен, като пълноводието е през пролетния сезон. Освен тези реки, територията на общината е прорязана от множество малки и големи долове с непостоянни водни течения.

Полезни изкопаеми

В община Елена няма открити залежи на полезни изкопаеми. Запаси от инертни материали, главно пясък и баластра могат да се добиват от поречието на реките, които да се използват в сферата на строителството.

2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Елена

По отношение на почвено-географското райониране на България, общината се отнася към Севернобългарска лесостепна почвена зона.

На територията на община Елена се наблюдава голямо многообразие от почвени типове и подтипове, което е резултат от разнообразието в съчетанията на литографската основа, почвената покривка, хидроложкия режим и др.

Най-широко разпространените почви са сивите горски почви. Те се срещат в три разновидности – типични сиви (45-48% от почвената покривка), светло сиви (15-18%) и тъмно сиви.

Вторият почвен тип са кафявите горски почви. Характерното за тях е, че те са предимно леко песъчливо-глинести, с дълбочина на профила от 40см до 70см и са с малка мощност на хумусния хоризонт. От подтиповете на кафявите горски почви се срещат: светли, тъмни и вторично затревени. Пространствата, които те заемат имат важно стопанско значение, предвид екологичните им функции и свойства за формиране на водния баланс.

В пояса на дъбовите и смесените широколистни гори се срещат каленените горски почви. Те са представени от следните подтипове: слабо излужените, излужените и оподзолените канелени горски почви.

По речните тераси се наблюдават алувиално-ливадните почви. Те са най-плодородните почви на територията на общината. В обезлесените участъци с по-големи наклони, поради интензивните ерозионни процеси, почвената покривка е представена във вид на изолирани почвени ареали, като на места тя напълно липсва и на повърхността се разкриват голи скали.

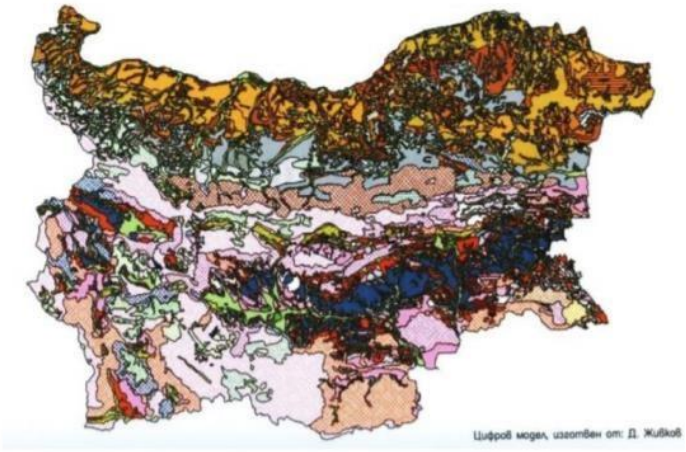

Източник: Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

Фигура 2 Почвени ресурс в България

3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление в община Елена

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс, който изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

В зависимост от факторите на почвообразуване – биотични и абиотични се формира почвена покривка с различна мощност на почвения профил и хумусния хоризонт, с различен механичен състав, почвена реакция, структура, различно съдържание и запасеност с органично вещество и хранителни елементи, различни, водни, въздушни и топлинни режими.

Деградацията на почвата включва протичането на редица процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от нейните функции. Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите и включват: ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.

3.1. Ерозия на почвата

Като най-сериозна заплаха за деградацията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения.

Ерозията влияние съществено върху екологичните и икономически функции на почвата. Негативното въздействие се дължи на намалената мощност на хумусния хоризонт и дълбочина на коренообитаемия слой, пониженото съдържание на органично вещество, количество на хранителните елементи и запаси на почвена влага, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора; загуба на биоразнообразие; замърсяване на водните течения, поява на еутрофикация, акумулация на наноси в по-долу лежащите територии по склоновете.

Водоплощна ерозия

Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност, което води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата. В следствие на което много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация. Над 65 % от почвите в България проявяват средна до много силна податливост на ерозия (Фигура №3)

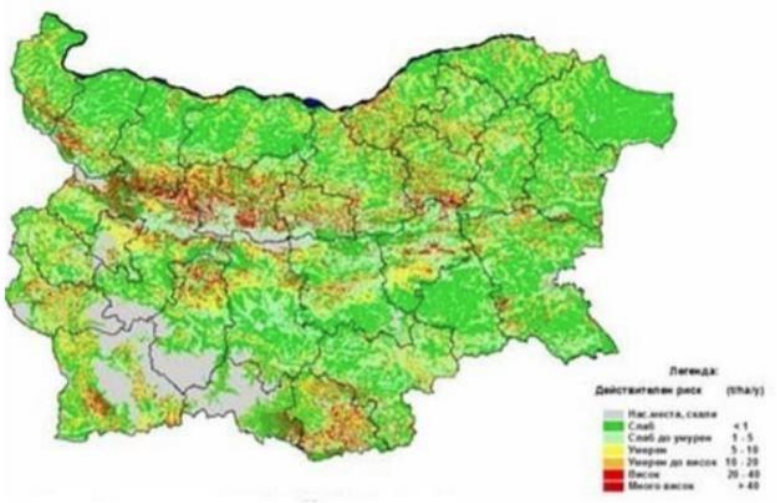

Фигура 3 Площи, заети от водоплощна ерозия в България

Ерозирали терени в общината се наблюдават предимно в наклони и обезлесени райони, като скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Видът на почвообработките и начина на трайно ползване на земите са основните фактори определящи на процеса на водоплощна ерозия ако се изключат природните и климатични фактори.

Незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси в сравнение с почви под горска покривка. Широколистните насаждения в горския фонд, със своите водозадържащи функции имат изключителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси.

Ветрова ерозия

За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха. Площите в България, засегнати от ветрова ерозия са представени на следващата фигура.

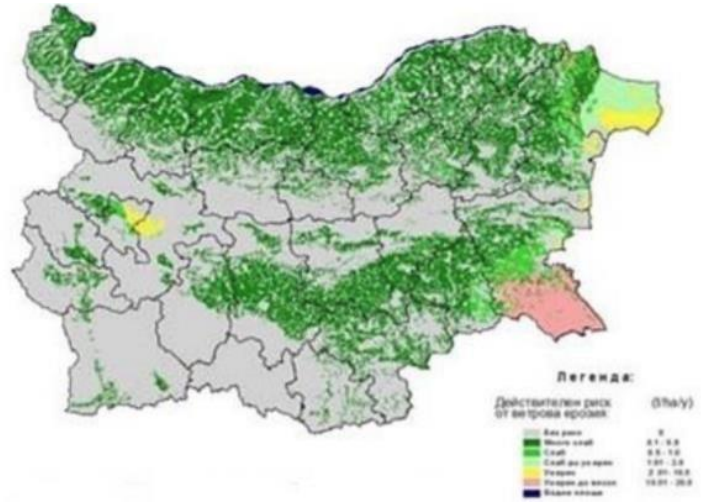

Фигура 4 Площи в България, заети от ветрова ерозия

По данни на РИОСВ Велико Търново за района на Великотърновска и Габровска област, на ветрова ерозия са подложени над 80 хил. дка. земи, предимно в равнинните и обезлесените части на Свищовска, Павликенска и Полскотръмбешка общини. Обикновено на 4-5 години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури

3.2. Вкисляване на почвата

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на

торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени. Почвите във Великотърновска и Габровка области варират от слабо до средно кисели. За територията на общината няма данни за вкислени, засолени или механично увредени почви.

През 2016 год. в с. Яковци, общ. Елена е обособен пункт за наблюдаване на вкиселяването на почвите на територията.

Данните от мониторинга през 2017 г., 2018 и 2019 г., анализирани в Доклада за опазване на околната среда на РИОСВ – Велико Търново за 2020год. показват, че според отчетената степен на наситеност с бази, степента на вредно вкисляване в пункта, се определя като слаба, а почвите – като силно кисели. **Очертава се тенденция на минимално, но положително изменение на вредната киселинност и в този пункт.**

3.3. Засоляване на почвата

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал.

Предвид, че този деградационен процес се наблюдава на ограничени територии с близки минерализирани подземни води или е вторично проявен при неправилно торене и напояване, той не представлява значим проблем за почвите.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Елена се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики и на практика не се наблюдават засолени площи.

3.4. Уплътняване на почвата

Негативното въздействие на уплътняването се изразява в понижена аерация на почвата, свързана с нарушаване на водно-въздушния и топлинния й баланс, намаляване на водопропускливостта и понижаване на почвеното плодородие. Уплътняването на почвата

води и до намаляване потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензивността на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения. В страната няма мониторингови данни по отношение уплътняването на почвите. Според експертни оценки се приема, че около 506 000 ha (4.5 %) от почвите в страната са засегнати от този деградационен процес. В община Елена няма информация за площи, механично уплътнени, а като цяло в България не съществува тенденция за увеличаване на площите с уплътнени почви.

3.5. Намаляване на почвеното органично вещество

Почвите играят важна роля в кръговрата на въглерода на земята, тъй като съдържат голяма част от запасите на въглерод. Това е важно не само за глобалния баланс на въглерода, но също така и за настоящия и бъдещ продуктивен потенциал. Почвите от селскостопанския фонд силно се различават по концентрация на въглерод и свързаните с това свойства.

На фигура №5 е представена карта на запасеността на почвите с органично вещество в kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm. Съгласно представената по-долу карта, най-висока е запасеността при тип Черноземи, разпространени за територията на Варненска област и вариращи в границите от 7.01 – 8.00 до 9 - 10 kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm

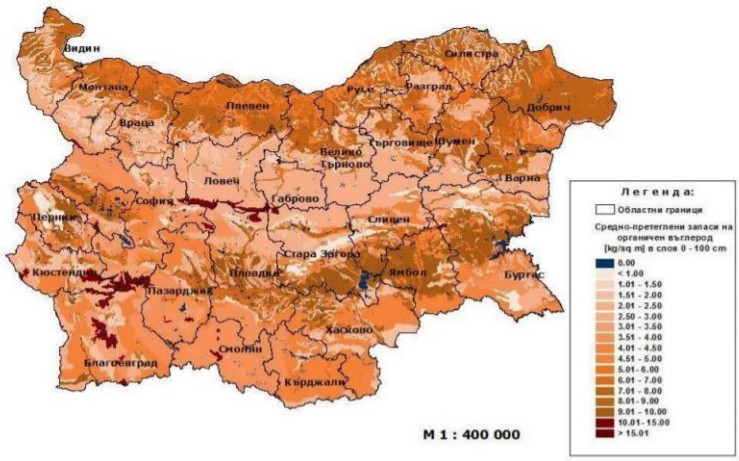

Фигура 5 Карта на запасеността на почвата с органично вещество

3.6. Замърсяване на почвата

Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като pH, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

През 2019 г. по указания на ИАОС – София, Регионалната лаборатория е извършила пробонабиране и анализ на почвите от 5 пункта: с. Морава в община Свищов, с. Буря в община Севлиево, с. Ст. Стамболово в община П. Тръмбеш, с. Разпоповци в община Елена и гр. Стражица. От тези пунктове са взети общо 30 бр. почвени проби, на които са извършени 480 бр. анализа по заложените показатели. Широкомащабният мониторинг - I ниво включва анализ на следните показатели: почвена реакция, специфична електропроводимост, биогенни елемент - общ азот, общ фосфор, нитратен азот, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност, гранулометричен състав, както и тежки метали – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен, живак. След анализ на резултатите е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

На територията на община Елена има 2 постоянни пункта за мониторинг на почвите (I ниво – тежки метали). Единият е до гр.Елена, а другият е между селата Майско и Каменари. **Резултатите от извършените анализи показват, че няма наднормено съдържание на вредни вещества в почвата**. **Община Елена <u>не фигурира</u> в списъка на общините посочени като нитратно уязвими зони.** Като цяло нивата на нитрати в почвите и водите на територията са под нормативните изисквания.

Замърсяване с радиоактивни елементи

Замърсяването на почвите с радионуклиди е свързано главно с прилагания в миналото in situ метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворители.

Почвите, замърсени с радионуклиди, са концентрирани около площадките за добив на уран (понастоящем закрити). След прекратяването на уранодобива и уранопреработката

във всички обекти са изпълнени редица дейности по биологична рекултивация. На територията на общината не са установени почви, които да са замърсени с радиоактивни елементи.

Замърсяване с органични замърсители

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ).

На територията на община Елена е наличен един склад, съхраняващ ПРЗ. Като потенциално опасен обект, той е категоризиран като високорисков и ежегодно се планира и проверява от експерти на РИОСВ, които съблюдават и документират състоянието на склада, както и на пестицидите в него. При извършените през отчетната 2022 година планови проверки на склада се констатира, че е в добро състояние. Не са констатирани течове от покривните конструкции на сградата, разливи от бидони или нарушена цялост на опаковки на прахообразните пестициди в тях. Склада е обезопасен със стабилна ограда, снабдена със знаци за опасност, охранявана чрез СОТ и има изготвени актуални аварийни планове. Към склада има изискващото се противопожарно оборудване – пожарогасител, одеяла и ИСЗ. Обекта има назначени със заповед на кмета на общината отговорни лица, които следят за неговото добро състояние. В резултат на извършвания контрол върху обекта и даваните от РИОСВ предписания при необходимост, той се поддържа в добро състояние и се предотвратява опасността от възникване на аварийни ситуации, замърсяване на почвите и другите компоненти на околната среда.

3.8. Замърсяване с отпадъци

За територията на община Елена, нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци) все още съществува въпреки предприетите мерки и положените усилия от страна на общината.

При установяване на нерегламентирано замърсяване с отпадъци, служители от общинската администрация изготвят констативни протоколи до сметопочистващите фирми,

обслужващи съответния район/населено място, с предписания за почистване на замърсяването.

Експерти от РИОСВ Велико Търново също извършват периодични проверки на речните легла и прилежащите територии и при установяване на нерегламентирано замърсяване, задължават кметовете на общините да предприемат действия за почистването им, както и недопускането на последващо замърсяване.

При извършване на проверките по чистотата на населените места от експертите на РИОСВ, констатираните видове отпадъци са основно от битов характер, голям е процента и на строителните отпадъци, биоразградимите и животинска торова маса. Въпреки усилията, които полагат общината, все още е недостатъчен контролът от тяхна страна за недопускане на замърсяване на почвите със смесени битови и строителни отпадъци.

На територията на община Елена, подлежащо на рекултивация е старото общинско депо находящо се в поземлен имот с идентификатор 27190.108.98, на около 450 метра северозападно от строителната граница на гр. Елена. До площадката се достига по съществуващ общински път. Общинското депо е с преустановена експлоатация, считано от 30 септември 2016 г. въз основа на Заповед № 551/30.09.2016 г. на Директора на РИОСВ - Велико Търново, поради това, че не отговаря на нормативните изисквания. 97 Рекултивацията на обекта се осъществява посредством осигурено финансиране по проект № BG16M1OP002-2.010-0035-C01 „Закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци на територията на Община Елена“, финансиран по Процедура BG16M1OP002-2.010 „Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14“, приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“. Основната цел на проекта е чрез рекултивацията на общинско депо за неопасни битови отпадъци, в рамките на поземлен имот с идентификатор 27190.108.98 по одобрените КККР на гр. Елена, с площ 23 488 кв. м. да се постигне възстановяване компонентите на околната среда, засегнати от дългогодишната експлоатация на депото след рекултивацията му; икономически, екологични и социални аспекти от възстановяването на околната среда; мониторинг на компонентите на околната среда в обхвата на депото. Конкретни цели, които се поставят с проекта са:

- Закриване на съществуващо сметище, намиращо се в община Елена и извършване на техническа и биологична рекултивация на нарушения терен;

- Почистване на площите заети с отпадъци от засегнати имоти, извън определената площадка за извършване на рекултивация на депото;

- Намаляване на неблагоприятното въздействие чрез ограничаване на емисиите, отделяни от тялото на депото, отвеждане и пречистване на замърсените води и ползване на терена като зелена площ;

- Предпазване на отпадъчното тяло на депото от проникване на повърхностни води, прекратяване на отнасянето на леките фракции от депото и разпиляването им в околното пространство, опазване на повърхностните и подземните води и атмосферния въздух от замърсяване, създаване на подобен на околното пространство ландшафт;

- Създаване на условия за контрол и мониторинг на процесите, протичащи в депото и подземните води. Общата стойност на проекта е 1 341 819.87 лева съфинансиране от ЕФРР и 236 791.73 лева от национално съфинансиране. Начало на проекта: 06.05.2020 г., а краят 06.04.2022 г.

През 2020 г. – 2021 г. приключи и техническата рекултивация на депото на община Елена.

3.9. Свлачища

Свлачищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свлачищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свлачищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свлачищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.

На следващата карта е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свлачищни процеси. (фигура №6).

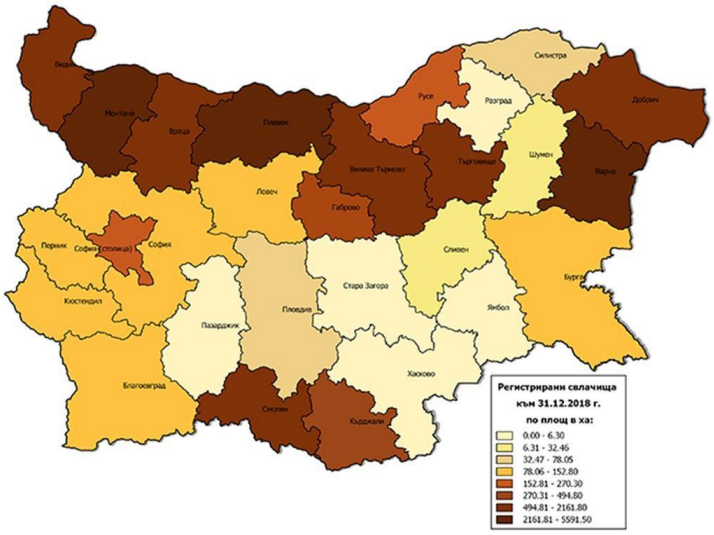

Източник: *ИАОС*

Фигура 6 Регистрирани свлачища на територията на България към 2018 г

Спецификата на геоложкия строеж на терена на общината обуславя геоекологични проблеми, свързани със свлачища и регресивна ерозия. **Свлачищните събития особено в урбанизинарите територии и в пътните участъци са често явление**. Много често се случва затваряне на пътни артерии поради активиране на свлачищата по техните трасета. Съгласно регистърът на свлачищата, поддържан от Геозащита-Плевен към Министерство на регионалното развитие официално регистрираните свлачища на територията на община Елена са 40 бр. От тях 10 са на територията на гр. Елена и прилежащите му земи (две от които се намират на пътни участъци), 4 - в района на с. Костел, по едно в землищата на селата Дрента, Константин, Мийковци, Нешевци, Каменари и Дебели рът. По своя характер те са активни и консолидирани. Поради липсата на целенасочена и системна политика за извършване на укрепителни и дренажни дейности, е необходимо активно участие в управлението на процесите на антисвлачищните мероприятия.

Таблица 2 Регистрирани свлачища на територията на община Елена.

VTR13.27190.05 – гр. Елена, над ул.“Иван Момчилов“№89	VTR13.02169.01 – с. Бадевци, път IV – 55106, км 4+900;

VTR13.27190.06 – гр. Елена, път за кв. “Горни чукани“	VTR13.02498.01 – мах. Балуци, източно от южните покрайнини
VTR13.27190.07 – гр. Елена, път за кв. “Горни чукани“	VTR13.03054.01 – с. Беброво, път IV – 52013, 4,3км от Беброво-Златарица
VTR13.27190.08 – гр. Елена, път за кв.“Горни чукани“	VTR13.03054.02 – с. Беброво, път VTR1162 (II-53), км 14+000
VTR13.27190.09 – път VTR3140 (Елена – Багалевци – Тодювци), км 3+200	VTR13.03054.03 – с. Беброво, ул.“Втора“, път VTR1162
VTR13.35729.01 – с. Каменари, 500м източно, на изхода за с.Бойковци	VTR13.05709.01 – мах. Босевци, шосе към махалата
VTR13.38337.01 – с. Константин, път за кв.“Плавци“	VTR13.06896.01 – с. Буйновци, път III-534, км 9+400;
VTR13.38861.01 – с. Костел, м.Дъбрава, под южните покрайнини	VTR13.06896.02 – с. Буйновци, път III-534, км 15+150
VTR13.38861.02 – с. Костел, източната част	VTR13.06896.03 – с. Буйновци, път IV-53405 Елена-Мийковци, км 8+200
VTR13.38861.03 – с. Костел, източни покрайнини	VTR13.10522.01 – с. Велковци, път IV-53405 Велковци-Лазарци
VTR13.38861.04 – с. Костел, 4,6км южно, шосе за кол.Зеленик	VTR13.14430.01 – мах. Ганев дол, южни покрайнини
VTR13.48057.01 – с. Мийковци, път VTR1079 (III – 662) при км 9+100	VTR13.14430.02 – мах. Ганев дол, източно от махалата
VTR13.51531.01 – с. Нешевци, път IV-53407 Буйновци-Нешевци	VTR13.14430.03 – с. Ганев дол, улица в югозападната част на селото
VTR13.57741.01 – мах. Попска, централна част, извън регулация	VTR13.17083.01 – с. Горска, път VTR3101, преди селото
VTR13.57741.02 – мах. Попска, южна част	VTR13.20268.01 – с. Дебели рът, 300м югозападно от селото
VTR13.63495.01 – с. Руховци, път VTR2070 (II53 – Руховци), км 0+500	VTR13.23710.01 – землище на с.Дрента, път IV-53406, км 12+400
VTR13.68429.01 – с. Средни колиби, път III-551 Елена Дебелец	VTR13.27190.01 – гр. Елена, над южните покрайнини, над стр.кв.9
VTR13.72607.01 – с. Тодювци, път IV – 53406, км 0+400м;	VTR13.27190.02 – гр. Елена, строителен кв.65
VTR13.72607.02 – път VTR1080 (Тодювци – Дрента), км 3+300	VTR13.27190.03 – гр. Елена, източно от града
VTR13.80042.01 – с. Чавдарци, западна част;	VTR13.27190.04 – гр. Елена, околовръстен път, срещу РПК

Източник: Геозащита-Плевен към МРР

Основните причини за възникването и развитието на наблюдаваните през годината геодинамични процеси са комплексни : естествените фактори, като геоложки строеж, геоморфоложки и хидрогеоложки особености; епизодични оводнявания на склонови участъци след пролетното снеготопене и при интензивни валежи; техногенни причини– затруднено или изцяло компрометирано отводняване на пътната мрежа, аварийни течове от ВиК съоръжения, цикличните - динамични натоварвания от интензивния трафик на превозни средства по пътищата от републиканската и общинските пътни мрежи и др.

Изводи

- *На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали;*
- *На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;*
- *Няма информация за заблатени почви;*
- *Ерозионни процеси са слабо развити и се дължат на различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите;*
- *Вкисляване на почвите не е констатирано;*
- *Почвите на територията на общината са характеризират с добра запасеност с почвено органично вещества.*

4. Влияние на селскостопански отрасли върху състоянието на почвите в община Елена

Земеделските земи на територията на община Елена са в размер на 26 059.3 ха.. От тях 69% са ниви, 17% са пасища и ливади, а върху 2% от земите са създадени трайни насаждения. Освен това се отглеждат 20,7 ха лозя и 30 86,3 ха. други култури, които представляват 12% от обработваемата земя.

Таблица 48: Баланс на земеделската земя на община Елена

Вид на зем.земя	Площ	
	ха	Дял в %
ниви	18 086,20	69
трайни насаждения	480,90	2
лозя	20,70	0
пасища и ливади	4 385,20	17
други	3 086,30	12
Общо	**26 059,30**	**100**

Форматирано: Шрифт: (по подразбиране) Calibri, Цвят на шрифта: Червено

Източник: Годишен доклад за наблюдение изпълнението на ОПР 2014-2020 г. през 2021 г.

Преобладаващата част от земеделските производители са растениевъди, отглеждащи предимно зърнени култури – пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед. Освен традиционните култури, се отглеждат: картофи и трайни насаждения – орехи, арония, сливи и ябълки. Производството на плодове и зеленчуци за продажба и преработка е незначително, поради условията, културата на местното население, необходимостта от инвестиции и пазарната конюнктура. Не случайно малко над 2% от обработваемите земеделски земи са засети с овощни градини и арония. Това са по-скоро семейни или микро стопанства, предимно за собствени нужди или на млади фермери, като една немалка част от тях не са регистрирани като земеделски производители.

В таблицата по-долу са показани произведените земеделски култури по видове, използвана площ и среден добив от декар.

Таблица 3: Земеделски култури по видове, площ и среден добив от декар на територията на община Елена

Земеделски култури	**2015**		**2016**		**2017**		**2018**		**2019**		**2020**	
	дка	**ср.добив в кг./дка**	**дка**	**ср.добив в кг./дка**	**дка**	**ср.добив в кг./дка**	**дка**	**ср.добив в кг./дка**	**дка**	**ср.добив в кг./дка**	**дка**	**ср.добив в кг./дка**
Пшеница	2400	250	3700	290	2720	350	1840	200	1755	427	1440	293
Ечемик	300	300	650	250	270	270	560	126	370	200	450	294
Овес		0	240	350		0		0		0		0
Слънчоглед	2800	162	3440	158	2200	165	1550	110	1300	200	770	31
Царевица	500	210	1260	360	1750	380	1450	600	2300	600	2600	269
Орехови насаждения	195	0	195	0	195	0	210	0	100	0	100	0
Арония	165	500	165	395	166	264	166	251	154	270	146	240
Картофи	250	360	550	550	250	400	280	600	80	650	49	950
Тритикале	100	150	100	150	100	140		0		0		0
Бял трън		0	600	15		0		0		0		0
Лимец		0		0	10	100	10	100		0		0
Сорго		0		0		0		0		0	41,5	пропаднало
Сливи	22	Млади	22	Млади	22	Млади	212	Млади	212	Млади	260	Млади
Малини		0		0		0		0		0	8,9	240
Ябълки	2	Млади	2	Млади	7	Млади	7	Млади	8,6	Млади	44,7	Млади
Круши		0		0		0		0		0	11,7	Млади
Ягоди		0		0		0		0		0	1,5	200
череши		0		0		0		0	18	Млади		0

Източник: Общинска служба „Земеделие“

От представените в нея данни се вижда, че средният добив от декар на зърнени култури за периода 2015 – 2020 г. е много динамичен и по-скоро намалява.

Най-голям ръст в добива от декар за периода 2015 – 2020 г. се наблюдава при ечемика и царевицата. При царевицата за зърно се забелязва значителен пик през 2018 г., задържане през 2019 г. и рязък спад през следващата година. Въпреки това средния добив от декар при царевицата за зърно нараства с 28% за 2020 г., спрямо базисната 2015 г. Същевременно засятата площ с царевица постоянно нараства.

Фиг. 7

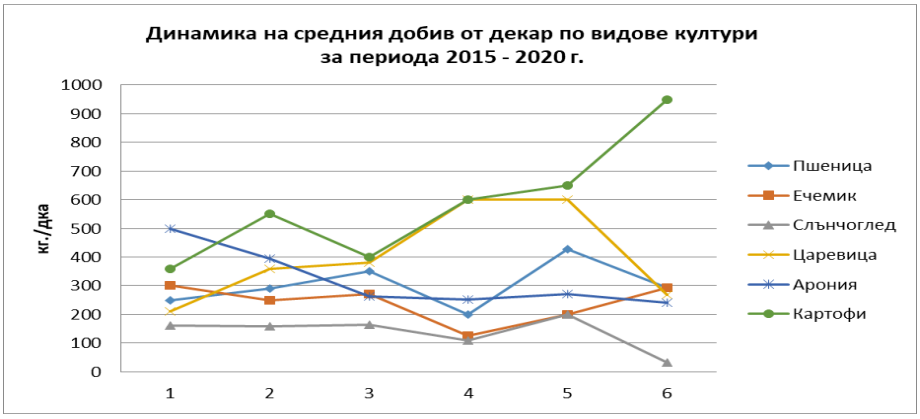

За разлика от царевицата, при ечемика, за същия период добивите през 2018 г. значително намаляват, но в следващите 2 години се възстановяват. Докато 2018 г. не е никак добра за пшеницата, то през 2019 г. добивът от декар е най-голям. Очевидно 2019 г. е била добра година и за слънчогледа, но през следващата 2020 г. добива от декар е в най-ниската си стойност за референтния период.

Фиг. 8

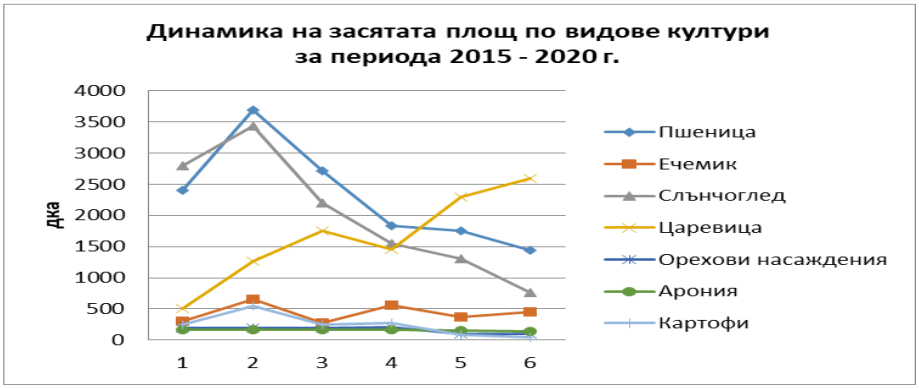

От диаграмата по-горе се вижда, че за периода 2016 – 2020 г. има трайна и ускорена тенденция за намаляване на засетите площи с пшеница (-61%) и слънчоглед (-78%). Това най-вероятно е свързано с намаляване на търсеното и реализация на готовата продукция. Голяма част от произведените зърнени култури се използват за изхранване и отглеждане, предимно на говеда, овце и кози, които за периода 2015 – 2016 г. намаляват. Друга причина за намаляване на засетите площи и зърнопроизводството е планинския терен и разпокъсаността на имотите, което прави комасацията трудна.

За разглеждания регион (територията на община Елена) селскостопанския отрасъл не оказва влияния върху състоянието на почвите в общината. Като антропогенен фактор върху замърсяването на почвата в областта може да се разглежда нередовна оран, лоша селекция на селскостопански култури и насаждения, принудително отглеждане на култури, които се отглеждат на наклонен терен, обезлесяване и други фактори, които водят до ерозивни процеси. В резултат на изброените по-горе антропогенни дейности съществува опасност от унищожаване на големи площи от най-плодородната земя, в т.ч. намаляване на производственият и капацитет.

5. Земеделски практики на обработка на почвите, традиционни земеделски култури, начин на трайно ползване на земите

Съгласно нормативните уредби на Република България основното предназначение на териториите на една община, определени с общите устройствени планове са: урбанизирани територии /населени места и селищни образувания/, земеделски територии, горски територии, защитени територии и нарушени територии за възстановяване.

В структурата на община Елена видовете територии са разпределени както следва:

Баланс на територията на община Елена

Видове територии	Пло	щ
	ха	%
Земеделска земя	25 325,90	37,72
Горски фонд	38 300,30	57,05
Територии заети от водни площи	744,00	1,11
Урбанизирана територия	1 934,00	2,88
Транспорт и техническа инфраструктура	272,50	0,41
Нарушени територии	562,20	0,84
Обща площ	67 138,90	100,00

Източник: Общинска администрация Елена

Видно от данните най-голям дял от територията на общината е заета от горския фонд (57,05%), което се обуславя от нейният релеф. Очевиден е и фактът, че повече от половината от общинската площ се използва за земеделие (37,72%).

Фиг. 5: Баланс на територията на община Елена

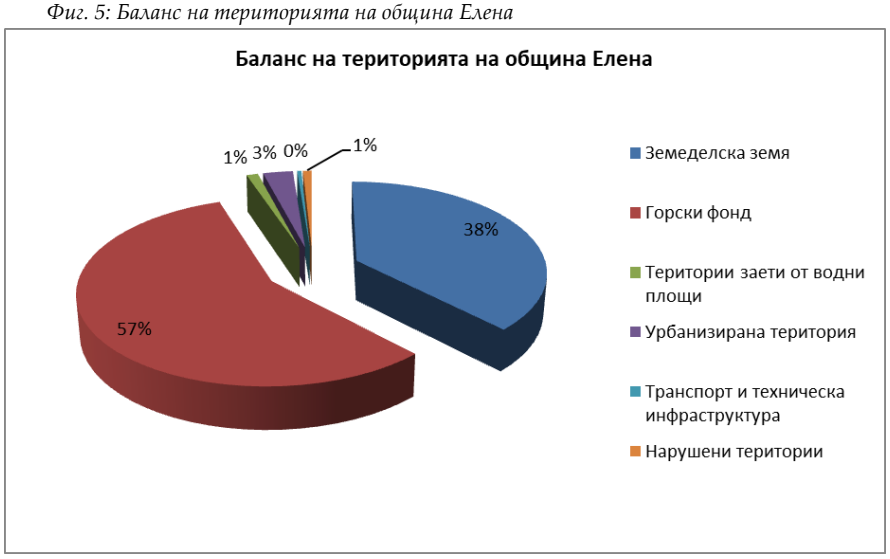

Териториите заети от водни площи са много малко – едва 1,11%. Урбанизираната територия също заема малък дял, която заедно с териториите заети от транспортна и техническа инфраструктура представляват едва общо 3,29% от площа на общината.

Основната цел на класическото селскостопанско производство е да увеличи максимално добива на единица земеделска площ. За да постигне тази цел, класическото селско стопанство изразходва огромни количества невъзобновяеми природни ресурси и енергия в своя производствен процес, както и различни видове агрохимикали - пестициди,

минерални торове и др. Пестицидите са химически съединения или смеси, които се използват за елиминиране, контрол и унищожаване на растителните и други видове вредители. За разлика от повечето замърсители, които се въвеждат в околната среда без конкретна цел, пестицидите се въвеждат с намерението да помогнат на хората в „борбата“ с вредните микроорганизми и многобройни вредители с цел увеличаване на добивите.

Внесените в почвата пестициди могат, в зависимост от дозата и вида на използвания препарат, да променят състава на почвената микрофлора. Почвените фунгициди и фумиганти обикновено имат отрицателен ефект върху почвената микрофлора. Общ показател за ефекта на пестицидите върху микрофлората е биологичната активност на почвата или интензивността на дишане на почвата (сорбция на O2/кислород, отделяне на CO2/въглероден диоксид). Хербицидите се разлагат сравнително бързо в почвата и прилагането им в препоръчителни дози не влияе неблагоприятно върху микрофлората на почвата. При въвеждането им в почвата в увеличени дози, се появява временно прегрупиране на състава на микрофлората. Характерът и степента на действие се обуславят от свойствата на препарата, съдържанието му в почвата, почвата и климатичните условия.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Елена се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

6. Политики по опазване на земите и почвите и ролята за предотвратяване и смекчаване процесите на деградация на почвите в община Елена

За територията на община Елена, съгласно чл. 13, т.10 от Закона за почвите, оторизираната организация - РИОСВ Велико Търново, осъществява контрол върху производствените дейности, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите от производствени дейности. Съгласно чл.5, ал.4 от Закона за почви, Директорите на РИОСВ:

1. провеждат мониторинг на почвите на регионално ниво с обхват и съдържание, утвърдени със заповед на министъра на околната среда и водите;
2. осъществяват контрола, съгласно Закона за Почвите, Закона за опазване на околната среда и Закона за управление на отпадъците на територията на РИОСВ;

3. осъществяват контрол за провеждане на собствен мониторинг по чл. 29, ал. 1 от ЗП.;

4. осъществяват превантивен и текущ контрол;

5. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра на площите с увредени почви и участват в тяхната инвентаризация;

6. подпомагат процеса на разработване и отчитане изпълнението на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

7. осигуряват участието на представителите на РИОСВ във:

а) комисиите за промяна предназначението на земята съгласно чл. 17, ал. 4 от Закона за опазване на земеделските земи;

б) комисиите за рекултивация на нарушени терени съгласно чл. 19, ал. 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за опазване на земеделските

в) общинските и областните експертни съвети по устройство на територията и във връзка с чл. 13, т. 1 и 2 от ЗП;

г) (изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) техническите съвети при регионалните дирекции по горите за приемане на решения относно опазване на земеделските земи.

Политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се осъществява на регионално ниво от областните управители, а на местно ниво - от кметовете на общини. Кметовете на общини:

1. разработват и изпълняват програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината

2. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра по чл. 21 от Закона за почвите;

3. осъществяват контрола по чл. 31, ал. 1, т. 6. (изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците)

Понастоящем за територията на община Елена се прилагат някой от следните мерки за защита от ерозия и опазване на земите от замърсяване, които обхващат следните дейности:

- на територията на ДГС се извършват залесителни мероприятия с цел бързото възстановяване на ландшафта и овладяване на ерозионните процеси.

- почистване на локални (незаконни) сметища (струпване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около население места.
- Рекултивация на нарушени терени и стари общински депа;

IV. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО

Почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързано с опазване на водите, чистотата на въздуха, управление на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната. В тази връзка при разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2023 – 2028 г.) са взети предвид следните нормативни документи:

1.) ***Закон за почвите*** - е рамков закон за опазването на почвите и техните функции, тяхното устойчиво ползване и възстановяване като компонент на ОС, позовавайки се на следните принципи: екосистемен и интегриран подход;. устойчиво ползване на почвите; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им. Рамковият закон за почвите определя компетентните органи и дефинира техните компетенции при осъществяването на държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално, регионално и местно ниво.

2.) ***Закон за опазване на околната среда (ЗООС)*** - регламентира държавната политика по опазване на околната среда и интегрирането ѝ в секторните политики. ЗООС е рамков закон, който регламентира основните положения и принципи на управлението на обществените отношения, свързани с опазването на околната среда. В Раздел III-ти Опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Глава трета (Опазване и ползване на компонентите на околната среда и управление на отпадъците) са включени всички теми, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс.

3.) ***Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия*** - В нея се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучване на площи със замърсена почва (Закон за почвите, съгласно чл. 20, ал. 2 във връзка с чл. 12, т. 6 - замърсяване на почвата). Инвентаризацията и проучванията на площи се извършват с цел да се определят площите със съмнение за замърсяване на почвите и площите с доказано замърсени почви, които да бъдат подложени на мерки за въздействие. В зависимост от проучванията се регламентират мерки за: възстановяване, ограничителни, защитни, както и мерки за обезопасяване. Със съмнение за замърсяване в страната са определени около 1438 места.

4.) ***Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви***. - С наредбата се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучвания на площи с почви, увредени от ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване и намаляване на почвеното органично вещество; необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на извършените възстановителни мероприятия за земеделски и горски земи. Инвентаризацията и проучванията се извършват с цел да се установят площите с потенциални и действителни рискове за увреждане на почвите и нарушаване на техните функции в резултат на деградационните процеси.

5.) ***Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите*** **-** е специализираната Наредба, въвеждаща система за оценка на замърсяването на почвата, базирана на равнището на концентрация на индивидуалните замърсители в почвата (неорганични и органични). Определят се три равнища на концентрация за всеки замърсител при 3 стойности на pH, изразени като числени стойности именно: предохранителни, максимално допустими и интервенционни стойности.

6.) ***Наредба № 4 за мониторинг на почвите,*** с която се урежда редът за провеждане на мониторинг на почвите, чрез създаване на Национална система за мониторинг на почвите (НСМП). Тя е част от Националната система за мониторинг на околната среда и включва събиране, оценка и обобщаване на информация за почвите, както и поддържането на

информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. Целта е оценка на актуалното състояние на почвите, своевременно идентифициране, анализ и прогнозиране развитието на деградационните процеси. НСМП предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение.

7.) Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт

На рекултивация подлежат всички обекти разписани в чл. 11, ал.1 от Закона за опазване на земеделските земи: рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил; сгуроотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци; стари корита на реки; трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене. Рекултивацията на земите е двуетапен процес, който включва техническа и биологична рекултивация. С нея се възстановява годността на земята за земеделско или горскостопанско ползване. При невъзможност се създава друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

8.) Закон за опазване на земеделските земи - с него се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Законът обръща внимание главно върху опазването на функциите на земеделските земи в селското стопанство. Глава трета „Възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи" представя и контролира нарушенията на тези земи от промишлено, урбанизационно и друго антропогенно естество. При изпълнения на проекти е приемливо, при определени обстоятелства, да се въведе изискване за оценка на риска от възникване на ерозионни процеси.

9.) Закон за водите – Този закон урежда собствеността и управлението на водите на територията на Република България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностопанските системи и съоръжения. Той е твърде широкообхватен и третира въпроса за собствеността на водите, концесиите, проблемите и програмите, свързани с питейното водоснабдяване, хидромелиоративните системи и водните обекти; обръща внимание на всички фактори, които могат да причинят риск от замърсяване на

повърхностните и подземни води, риск от наводнения, ранни системи за предупреждение от бедствия и аварии. Това налага управление на водите на национално и басейново ниво.

10.) ***Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници*** - Издава се на основание чл. 135, т. 5 от Закона за водите и отменя Наредба № 2 от 2000 г. за опазване на повърхностните и подземни водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн., ДВ, бр. 87 от 2000 г.). Със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-146/ 25.2.2015 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони.

11.) ***Наредба № 18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури*** - С наредбата се определят изискванията към качеството на водите за напояване, техният мониторинг и контрол за спазване на изискванията за качеството на водите. Наредбата е остаряла и не кореспондира нито с действащите административни структури в МЗХ, нито с регламентирането на брутни поливни и напоителни норми. МЗХГ е стартирало поредица от действия, които ще доведат и до привеждане на наредбата в съответствие с основните нормативни актове в страната. Законодателството в областта на водите е изчерпателно и хармонизирано с останалото законодателство, свързано с почвите и не са необходими изменения и допълнения.

12.) ***Закон за управление на отпадъците*** (ЗУО) - Урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Определя изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, както и йерархията при управлението на отпадъците.

При разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2023 – 2028 г.) на община Елена, освен законовите изисквания, са взети предвид и редица европейски и национални стратегически документи, в т.ч.:

- Тематична стратегия по опазване на почвата (Thematic Soil Strategy) (COM (2006)

231).

- Предложение за Рамкова директива по почвите (Soil Framework Directive (COM(2006) 232).
- Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа.
- Методология за стратегическо планиране в Р. България, април 2010 г., Съвет за административна реформа.
- Национална програма за развитие: България 2030 г.;
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.
- Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.);
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.;
- Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
- Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016 – 2020 г. и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) 2016 – 2020 г. и тяхната актуализация - Други;

На местно ниво, Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2024 – 2028 г.) на община Елена има връзка със следните стратегически документи:

- Програма за опазване на околната среда на община Елена с период 2024 – 2028 г.
- Регионална Програма за управление на отпадъците на регион Велико Търново с период – 2021 - 2028 г.;
- План за интегрирано развитие на община Елена 2021 – 2027 г.
- Общ устройствен план на община Елена;
- Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Елена
- Наредба за опазване на околната среда на територията на община Елена
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Елена.

V. SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз. Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Силни страни	Слаби страни

- Липса на почви, замърсени с тежки метали; - Липса на заблатени и засолени почви; - Липса на вкислени почви; - Липса на свлачищни процеси; - Почвено-климатичните характеристики дават възможност за отглеждане на зърненотехнически култури; - Висока степен на използваемост на земеделските земи; - Направена е инвентаризация на всички видове Б-Б кубове и складове за негодни за употреба ПРЗ - Правят се ежегодни проверки от РИОСВ за замърсяване на почвената покривка, както регулярни така и по сигнал; - Почвите са в добро екологично състояние по отношение на замърсяването с устойчиви органични замърсители;	- Недостатъчно кадри и административен капацитет на общината за управление на почвите; - Замърсяването с отпадъци и опожаряването на стърница и суха тревна растителност е основна причина, водеща до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния й баланс.
Възможности	Заплахи
- Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; - Благоприятни условия за развитие на биоземеделие; - Управление на финансови инструменти от ЕС, които насърчават земеделието и устойчивото ползване на земите.	- Непълно усвояване на финансовите инструменти на ЕС, насърчаващи земеделието, устойчивото ползване на земите и опазването на почвите; - Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; - Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване;

VI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите. Значителните

увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване. Акцентът следва да се постави върху превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за подобряване на знанието и повишаване на информираността, споделянето на добри практики между странитечленки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и

пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСА ЦЕЛ: „*Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Елена“*

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ: Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на понататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Изпълнението на предвидените мерки, в съответствие с посочените по-горе приоритета се очаква да минимизират риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри

практики между тях и представители на други страни-членки на ЕС; ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

СРЕДСТАВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ: За постигане на целите на програмата е разработен План за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране. Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансови средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;								
1. Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почви.	Ежегодно след приемане на програмата	5	Държавен бюджет, Общински бюджет, Програма „Околна среда“ 2023 – 2028 г.	Служителите на местно имат необходимия административен капацитет по отношение на ефективно управление на почвените ресурси	Повишен капацитета на служителите от областните и общински администрации	Брой обучени служители	МОСВ, МЗХГ	Община, Научни организации, НПО
2. Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите.	Ежегодно след приемане на програмата	5	МОСВ, Държавен бюджет, общински бюджет	Осъществен обмен на знания и добри практики на национално, ЕС и международно ниво по проблемите по опазване и устойчиво управление на почвите.	Брой проведени информационни срещи/семинари конференции	Брой служители от общинската администрация	МОСВ, МРРБ	Община
3. Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Изпълнение на агажименти на кмета на общината, произтичащи от ЗП	Недопускане на увреждане на почвите, устойчиво ползване и възстановяване на функциите почвата	Брой направени предписания. Брой наложени санкции. Намалена площ на увредени почви	Община	Областни администрации

4. Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища и отпадъци по улици, паркове и зони за отдих	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община, РСПБЗН	Областни управители, РИОСВ

Приоритет 2: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси								
Мярка/дейност	**Етапи и срокове за постигане**	**Финансови средства (хил.лв.)**	**Източници на финансиране**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
					Текущи	**Целеви**	**Водеща**	**Партньор**
5. Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, Донорски организации, Бизнес, ПРСР, Общински бюджет	Ограничена ерозия в земеделските имоти, ограничено количество на твърд отток в каналите, крайпътните канавки и пътища-та.	Ежегодни данни за земеделски площи и пътища в ha, защитени от ветрове .	Площ в (ha), със създадени линейни залесявания Данни за площите общо за периода	МЗХГ, Община	Земеделски стопани, Бизнес
6. Възстановяване и поддържане на крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	ОПОС, Донорски организации, Бизнес, Общински бюджет	Ограничена ерозия на брегови и земеделски земи, съхранено биоразнообра зие, стабилни екосистеми	Брой финансирани проекти, Ежегодни данни за броя на проектите	Площ (ha) възстановени крайречни гори и влажни зон	МЗХГ, МОСВ	Община, Земеделски стопани

Мярка/дейност	**Етапи и срокове за постигане**	**Финансови средства (хил.лв.)**	**Източници на финансиране**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**	**Отговорни институции**	**Мярка/дейност**	**Етапи и срокове за постигане**
7. Усвояване на ерозирани земи за отглеждане на алтернативни култури – лекарствени, етеричномаслени, агролесовъдство.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Частни инвестиции, ПРСР, Общински бюджет	Намалени площи с пустеещи земи, ограничена степен на ерозия и повишени добити от получена продукция.	Площ в ha на ерозирани пустеещи земи, заети с алтернативни култури – ежегодни данни.	Ерозирани пустеещи земи в ha усвоени за отглеждане на лекарствени, етеричномаслени култури и агролесовъдство – общо за периода	МЗХГ,	Община
8. Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионн и залесявания върху нископродуктивн и земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата.	Ежегодно след приемане на програмата	150	Бюджет на МЗХ и ИАГ; Общински бюджет	Подобряване на почвените характеристики в резултат на проведените мероприятия по предотвратяване възникването на ерозионни процеси и опазване на почвите.	Възстановени и поддържани нископродуктивни земи, стабилизирани екосистеми	Площ с възстановени и поддържани полезащитни горски пояси, площ залесени територии, текущо за годината	МЗХГ, Община	Областни администрации

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
9. Закриване и рекултивация на нерегламентиран и сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет,	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха възстановяване на функциите на почвените	Контрол на осъществяванет о на техническа и биологична рекултивация	Брой закрити и рекултивирани сметищаза периода	Община	РИОСВ
10. Разработване и изпълнение на пилотни и демонстрационн и проекти, с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на битовите отпадъци	До 2028 г.	Съгласно проект	ПОС 2023 – 2028, общински бюджет	Общество с нулеви отпадъци и повишаване съдържанието на органично вещество в почвите от пилотните обекти	Изпълнение на демонстрационен проект за прилагане на добри практики	Приложени добри практики, успешни мерки и управленски подходи	Община	Оператори на площадки
Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване								
11. Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, Общински бюджет, ПРСР	Залесени площи на негодни за земеделско ползване почви	Приложение на различни техники на агролесовъдство то на земите с по - ниска категория – ежегодни данни в ha	Залесени площи (ha) от земите с пониска категория. Общо за периода	МЗХГ, Община	

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансови средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
12. Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи.	До 2028 г.	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР* 2014-2020	Създадени условия за напояване	Брой разработени проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи	Брой финансирани дребномащабни напоителни системи	МЗХГ, Община	БАН
13. Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР* 2014-2020	Намалено отрицателното въздействие на сечи, съхнене, паша и други видове ползване на горите върху устойчивостта на земите.	Брой финансирани проекти, отпуснати средства за възстановяване на горски площ	ha гори, върху които са проведени мероприятия за възстановяване	МЗХГ, Община	Собственици на земи
Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите								
14. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	ежегодно	20	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински бюджети	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/ информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организации

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансови средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
15. Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	До 2028 г.	20	Държавен бюджет, ОПОС 2023 - 2028	Заинтересован ите страни са включени в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяван е на почвите.	Провеждане на консултации с обществеността по отделните етапи на разработването на Областните и Общински програми и	Всички програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са консултирани с обществеността .	Общини	Обществено с тта и засегнатите страни.

VII.СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането й следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината. С оглед на действащата административна структура на Община Елена, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Елена, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социалноикономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Елена, правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретните политики.

Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните структурни звена и служители в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове, както и за обобщаването й и подготовката на годишен отчет пред Общинския съвет за изпълнението на програмата, който ще е част от Годишния отчет за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда. В правилата трябва да се определят обхвата на

информацията, която ще се събира, източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславя от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. За целта е целесъобразно да се изготвят въпросници (формуляри), които ще се попълват от звената, които имат отношение към изпълнение на включените в програмата мерки. По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални, държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя Годишен отчет. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените отчети също така се внасят и за информация в РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки. Годишният отчет за изпълнение на

програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения. Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Елена. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въвлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното й изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

VIII. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Закон за опазване на околната среда
2. Закон за почвите
3. Закон за опазване на земеделски земи
4. Закон за защита на растенията
5. Наредба № 26 от 2.10.1996 *г.* за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)

6. Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)
7. Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
8. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.) 9. Програма за опазване на околната среда на община Елена с период 2023 – 2028 г.
10. ПИРО на община Елена 2021 – 2027 г.
11. Общ устройствен план на община Елена
12. Доклад за екологична оценка на Общ устройствен план на община Елена